

LEGENDE II
ZMAJ, MAČ
I KRALJ

PRIREDIO
ROBERT
SILVERBERG

TERI BRUKS

DŽORDŽ R. R. MARTIN

DAJANA GABALDON

ORSON SKOT KARD

ELIZABET HEJDON

■ Laguna ■

PREVELI

GORAN SKROBONJA

UVOD, ORSON SKOT KARD, DAJANA GABALDON,
ELIZABET HEJDON, TERI BRUKS

NIKOLA PAJVANČIĆ

DŽORDŽ R. R. MARTIN

*Džordžu Martinu, koji je zagrizao mamac
I Teriju Bruksu, za smelu pomoć s neočekivane strane*

SADRŽAJ

UVOD.	11
Robert Silverberg	
PESMA LEDA I VATRE: ZAKLETI MAČ	15
Džordž R. R. Martin	
PRIČE O ALVINU TVORCU: <i>KRALJICA JAZUA</i> . . .	129
Orson Skot Kard	
STRANKINJA: LORD DŽON I SUKUBA	195
Dajana Gabaldon	
SIMFONIJA EONA: PRAG	309
Elizabet Hejdon	
ŠANARA: NESAVLADIVI	401
Teri Bruks	

UVOD

Prva antologija *Legendi*, objavljena 1998. godine, sastojala se od jedanaest ranije neobjavljenih pripovesti jedanaest pisaca bestselera u žanru fantastike, a svaka od tih priča bila je smeštena u poseban izmaštani univerzum koji je svog tvorca proslavio širom sveta. Ta je knjiga bila zamišljena kao definitivna antologija savremene fantastike, i – sudeći po tome kako su je čitaoci u celom svetu prihvatili – bila je u tome uspešna.

Evo sada i *Legendi II*. Ako je već prva knjiga bila definitivna, zašto onda priređivati još jednu?

Kratak odgovor glasi da je fantastika neiscrpna. Uvek ima novih priča koje treba pripovedati, novih pisaca da to čine; a nema te teme, koliko god stara bila, koja bi se ikada mogla iscrpsti.

Kao što sam već pomenuo u uvodu za prvu knjigu, fantastika je najstarija grana imaginativne književnosti – stara koliko i sama ljudska mašta. Nije teško poverovati u to da je isti onaj umetnički poriv koji je doveo do izuzetnih pećinskih

slika u Laskou, Altamiri i Šoveu, pre petnaest, dvadeset pa čak i trideset hiljada godina, verovatno doprineo nastanku neverovatnih priča o bogovima i demonima, o talismanima i čarolijama, zmajevima i vukodlacima, čudesnim zemljama iza horizonta – priča koje su šamani zaogrnuti krznom recitovali pred opčinjenom publikom oko logorskih vatri u Evropi zahvaćenom ledenim dobom. Isto tako i u žarkoj Africi, preistorijskoj Kini, drevnoj Indiji, na američkom kontinentu: zapravo svugde, u beskrajnom ponavljanju kroz vreme hiljadama, ili čak i stotinama hiljada godina. Dopada mi se pomisao na to da je poriv za pripovedanjem univerzalan – da su na ovom svetu postojali pripovedači od samog nastanka bića koja bi se mogla nazvati „ljudskim“ – i da su ti pripovedači na našem dugom evolutivnom putu posebno koristili svoju umešnost, energiju i dar za stvaranje izuzetnih čuda i divota. Sumerski ep o Gilgamešu je fantastična priča; isto važi i za Homerovu *Odiseju*, i tako dalje i tako dalje, sve do savremenih fantastičara kao što su E. R. Edison, A. Merit, H. P. Lavkraft i Dž. R. R. Tolkin, te svi veliki pisci naučne fantastike od Verna i Velsa do našeg doba. (Ovde sam uvrstio naučnu fantastiku zato što naučna fantastika, kako je ja sagledavam, čvrsto spada u kategoriju fantastike: to je specijalizovani ogranak fantastike, vizionarska književnost usmerena na tehnologiju u kojoj se mašti pušta na volju da ono što je naučno nemoguće, ili makar neuverljivo, predstavi kao sasvim verovatno.)

Mnogi pisci čije su se priče pojavile u prvim *Legendama* bili su više nego spremni da se još jednom vrata u svoj posebni fantastični svet. Nekoliko ih je tako često pominjalo mogućnost priređivanja nove antologije da sam se konačno priklonio njihovom mišljenju kako bi pametno bilo objaviti i drugu knjigu. I evo je. Šestoro pisaca – Orson Skot Kard,

Džordž R. R. Martin, Rejmond I. Fajst, En Mekafri, Tad Vili-jems i ja – vratilo se posle prve knjige. Pridružilo im se još četvoro – Robin Hob, Elizabet Hejdon, Dajana Gabaldon i Nil Gejmen – koji su se proslavili među poklonicima fanta-stike otkad je objavljena prva antologija, kao i jedan veliki veteran fantastike, Teri Bruks, koji je u poslednjem trenutku ustanovio da ne može učestvovati u prvom tomu *Legendi*, ali nam se pridružio u ovome.

Ponovo moram da zahvalim mojoj ženi Karen i mom književnom agentu Ralfu Vičinanci, jer su mi oboje na najrazličitije načine pomogli u pripremi ove knjige i, naravno, svim autorima koji su iznedrili tako sjajne priče. Takođe dugujem posebnu zahvalnost Betsi Mičel iz kompanije *Del Rey buks*, čiji su mudri saveti i nepokolebljivo dobro raspoloženje bili suštinski važni za ovaj projekt. Bez njene pomoći, ova knjiga bukvalno ne bi postojala.

ROBERT SILVERBERG
februar 2003.

PESMA LEDA I VATRE

DŽORDŽ R. R. MARTIN

DŽORDŽ R. R. MARTIN

Pesma leda i vatre

IGRA PRESTOLA (1996)

SUDAR KRALJEVA (1998)

OLUJA MAČEVA (2000)

GOZBA ZA VRANE (2005)

PLES SA ZMAJEVIMA (2011)

VETROVI ZIME

SAN O PROLEĆU

Pesma leda i vatre prvobitno je zamišljena kao trilogija, ali će se izgleda sastojati od sedam knjiga. Kao što je Dž. R. R. Tolkien jednom rekao, pripovest je narasla tokom pripovedanja.

Radnja se odvija na velikom kontinentu Vesterosu, u svetu koji je istovremeno sličan i različit ovom našem, gde godišnja doba traju godinama, a ponekad i decenijama. Na zapadnom kraju poznatog sveta, uz More zalazećeg sunca, Vesteros se pruža od crvenog peska Dorne na jugu do ledenih planina i zaleđenih polja severa, gde sneg pada čak i u dugačkim letima.

Deca šume bila su prvi poznati stanovnici Vesterosa, u Doba praskozorja: rasa niskog stasa, koja je živela u šumama i urezivala čudna lica u bela debla stražarika. Onda su došli Prvi ljudi, koji su sa svojim bronzanim mačevima i konjima prešli kopneni most sa većeg istočnog kontinenta, pa su vekovima ratovali protiv Dece šume pre nego što su napokon sklopili mir sa tom starijom rasom i usvojili njihove bezimene, drevne bogove. Taj sporazum je označio početak Doba junaka, kada su Prvi ljudi i Deca šume delili Vesteros, a stotine malih kraljevstava uzdizalo se i propadalo.

Zatim su usledile i druge najezde. Andali su brodovima prešli Uzano more, ognjem i mačem pokorili kraljevstva Prvih ljudi, proterali Decu šume iz njihovih domova i posekli mnoga stabla stražarike. Doneli su sopstvenu veru u boga sa sedam vidova, čiji je simbol sedmokraka zvezda. Samo su na krajnjem severu Prvi ljudi, pod vođstvom Starka od Zimovrela, odbili napade Andala. Drugde su Andali bili pobedonosni, pa su nastala njihova kraljevstva. Deca šume su nestala, a Prvi ljudi su se izmešali sa osvajačima.

Rojnari su stigli nekih hiljadu godina posle Andala, ne kao zavojevači, već kao izbeglice, prešli su more u deset hiljada brodova da pobegnu od sve veće moći Slobodne zemlje Valirije. Gospodari Valirije vladali su većim delom poznatog sveta; bili su to čarobnjaci silne moći i samo su oni među svim narodima naučili da odgajaju zmajeve i potčine ih svojoj volji. Međutim, četiristo godina pre početka *Pesme leda i vatre*, Valiriju je zadesio Usud koji je u jednoj jedinnoj noći uništio taj grad. Potom se veliko valirijsko carstvo raspalo u ustancima, varvarstvu i ratu.

Vesteros, preko Uzanog mora, izbegao je ono najgore od haosa koji je usledio. Tada je u Vesterosu preostalo samo sedam kraljevstava gde ih je nekada bilo na stotine – ali ni tih sedam neće dugo trajati. Potomak izgubljene Valirije po imenu Egon Targarjen iskrcao se na čelu male vojske kod ušća Crnobujice, zajedno sa svoje dve sestre (koje su mu bile i žene) i tri velika zmaja. Jašuci zmajeve, Egon i njegove sestre pobedili su u mnogim bitkama i uz pomoć vatre svojih zmajeva pokorili šest od sedam vesteroskih kraljevstava. Osvajač je sakupio istopljene i iskrivljene mačeve svojih palih protivnika i od njih stvorio čudovištan, ogroman i opasan tron: Gvozdeni presto, sa koga je od tada vladao kao Egon,

prvi svog imena, kralj Andala, Rojnara i Prvih ljudi i gospodar sedam kraljevstava.

Dinastija koju su osnovali Egon i njegove sestre potrajala je gotovo trista godina. Jedan potonji targarjenski kralj, Deron Drugi, prisajedinio je i Dornu i tako ujedinio čitav Vesteros pod jednom krunom. To je učinio bračnim ugovorom a ne ratom, pošto su poslednji zmajevi umrli pre pola veka. *Vitez lotalica*, pripovetka objavljena u prvim *Legendama*, odvija se u poslednjim danima vladavine Dobrog Kralja Derona, stotinak godina pre početka prvog romana u serijalu *Pesma leda i vatre*, kada u kraljevstvu vlada mir a dinastija Targarjena nalazi se na vrhuncu moći. To je priča o prvom susretu između Danka, štitonoše jednog viteza lotalice, i dečaka s nadimkom Jaje, koji nije baš to za šta se izdaje, i o velikom turniru kod Pepelgaza. *Zakleti mač*, priča koja sledi, nastavlja da prati njihove pustolovine nekih godinu dana kasnije...

ZAKLETI MAČ

Priča iz Sedam kraljevstava

DŽORDŽ R. R. MARTIN

U gvozdenom kavezu na raskrsnici dva mrtvacu trulila su na letnjem suncu.

Jaje zastade ispod njih da ih osmotri. „Šta misliš, ser, ko su oni?“ Njegova mazga po imenu Meštar, zahvalna na tom predahu, poče da brsti suhu i smeđu đavolju travu kraj puta, kao da ne primećuje dve velike bačve vina na leđima.

„Razbojnici“, odgovori Dank. Pošto je sedeo u sedlu na Gromu, bio je mnogo bliži mrtvacima. „Silovatelji. Ubice.“ Tamni krugovi umrljali su mu staru zelenu tuniku ispod oba pazuha. Nebo beše plavo, a sunce vrelo, i on nije prestajao da se znoji otkako su jutros nastavili put.

Jaje skinu slamnati šešir širokog oboda. Glava mu je bila ćelava i sjajna. Šeširom rastera muve. Na stotine muva milelo je po mrtvacima, a još više ih je lenjo jezdilo mirnim, vrelim vazduhom. „Sigurno su uradili nešto užasno kad su ih ostavili da crknu u kavezu za vrane.“

Jaje je ponekad umeo da bude mudar kao meštar, ali je ponekad i dalje bio desetogodišnji dečak. „Ima raznih gospodara“, reče Dank. „Nekima ne treba mnogo jak razlog da pogube čoveka.“

Gvozdeni kavez jedva da je bio dovoljno velik za jednog čoveka, ali su u njega svejedno saterana dvojica. Stajali su licem jedan ka drugom, isprepletenih ruku i nogu, leđa priljubljenih na vrelo crno gvožđe šipki. Jedan je pokušao da proždere drugoga, izgrizao mu je vrat i ramena. Vrane su ih obojicu iskljuvale. Kada su Dank i Jaje obišli brdo, ptice su se digle poput crnog oblaka, tako gustog da se Meštar uplašio.

„Ko god da su bili, deluju izgladnelo“, rekao je Dank. *Kosturi u koži, a koža zelena i natrula.* „Možda su ukrali komad hleba ili su bili lovokradice, ulovili jelena u šumi nekog lorda.“ Pošto je suša potrajala već i drugu godinu, većina gospodara sve je manje trpela lovokradice, a ni pre nisu bili preterano trpeljivi.

„Možda su bili u nekoj razbojničkoj družini.“ Kod Doska su čuli harfistu kako peva „Dan kad obesiše Crnog Robina“. Od tada je Jaje viđao neustrašive odmetnike iza svakog žbuna.

U vreme dok je bio štitonoša starom, Dank je upoznao ponekog odmetnika. Nije mu se žurilo da ih upozna još. Nijednog od tih koje je upoznao nije krasila posebna vrlina. Prisetio se jednog odmetnika, oko čijeg je vešanja ser Arlan pripomogao, koji je voleo da krade prstenje. Muškarcima bi sekao prste da ih se domogne, ali je žene više voleo da grize. Dank o njemu nije čuo nikakvu pesmu. *Razbojnici ili lovokradice, nema neke razlike. Mrtvaci su loše društvo.* Sporo je poterao Groma oko kaveza. Prazne očne duplje kao da su ga pratile. Jednom mrtvacu je glava pala a usta su mu bila širom otvorena. *Nema jezik,* primeti Dank. Pretpostavio je da su ga vrane pojele. Koliko je on čuo, vrane uvek prvo lešu

isključuju oči, ali je možda jezik sledeći na redu. *Ili mu ga je možda iščupao lord, zbog nečega što je rekao.*

Dank prođe prstima kroz čupavu, od sunca posvetlelu kosu. Mrtvima nije više mogao pomoći, a morali su da isporuču te bačve vina u Postojan. „Odakle smo došli?“, upitao je pogledavši jedan put pa drugi. „Nešto sam se okrenuo.“

„Postojan je onamo, ser.“ Jaje pokaza.

„Onda ćemo tamo. Možemo da stignemo do predvečerja, ali samo ako ne sedimo ovde čitav dan i brojimo muve.“ Dodirnuo je Groma petama i okrenuo velikog jurišnog konja ka levoj stazi. Jaje vrati smešni šešir na glavu pa oštro cimnu Meštru uzde. Mazga prestade da čupka đavolju travu i jednom za promenu pođe bez protivljenja. *I njemu je vruće, pomisli Dank, a te bačve s vinom sigurno su teške.*

Letnje sunce ispeklo je put tako da je sada bio tvrd kao cigla. Tragovi kolskih točkova bili su duboki da konj u njima nogu slomi, te je Dank dobro pazio da zadrži Groma na višem delu puta između njih. On je sam iskrenuo članak onog dana kada su pošli iz Doska, pošto je hodao noću, kada je svežije. Vitez mora naučiti da živi s bolom i mukom, imao je običaj da kaže stari. *Jes', momče, a i sa slomljenim kostima i ožiljcima. Oni su ti deo viteškog života isto kol'ko mačevi i štitovi.* Ali ako Grom slomi nogu... pa, vitez bez konja uopšte i nije vitez.

Jaje ga je pratio pet koraka pozadi, s Meštrom i bačvama vina. Dečak je hodao s jednim bosim stopalom u kolskom tragu i jednim van njega, izdižući se i propadajući sa svakim korakom. Na jednom bedru imao je bodež u kanijama, čizme je prebacio preko ranca, a odrpanu smeđu tuniku umotao je i vezao oko struka. Ispod slamnatog šešira širokog oboda lice mu je bilo musavo, oči krupne i tamne. Bilo mu je deset godina i nije još dostigao pet stopa. U poslednje vreme je brzo rastao, mada će morati još mnogo da sačeka pre nego

što dostigne Danka. Izgledao je baš kao mali konjušar, što nije bio, i nimalo kao ono što zapravo jeste.

Mrtvaci su ubrzo nestali iza njih, ali je Dank shvatio da svejedno misli o njima. Danas je kraljevstvo puno odmetnutih ljudi. Činilo se da suši nema kraja i na hiljade kmetova pošlo je u potragu za nekim mestom gde još pada kiša. Lord Krvavi Gavran naredio im je da se vrate na sopstvene zemlje, kod sopstvenih gospodara, ali ga je malo koji poslušao. Mnogi su za sušu krivili Krvavog Gavrana i kralja Erisa. To je božji sud, govorili su, jer je svaki rodoubica proklet. Nisu to međutim govorili glasno, ako su imali imalo pameti. *Koliko očiju ima lord Krvavi Gavran?*, glasila je pitalica koju je Jaje čuo u Starigradu. *Hiljadu očiju, i još jedno.*

Pre šest godina u Kraljevoj Luci Dank ga je video svojim očima, kako jaše belog konja Čeličnom ulicom, u pratnji pedeset Gavranovih zuba. To beše pre nego što je kralj Eris zaseo na Gvozdeni presto i proglasio ga za desnicu, ali je svejedno pojavom ostavljao snažan utisak, u odeći boje dima i grimiza, s Mračnom sestrom o bedru. Zbog blede kože i kao kreč bele kose ličio je na živi leš. Preko obraza i brade širio mu se beleg boje vina koji je nosio od rođenja, i koji je navodno podsećao na crvenog gavrana, mada je Dank video samo nepravilnu mrlju crvene kože. Dank se toliko zablenuo da je Krvavi Gavran osetio njegov pogled. Kraljev čarobnjak se u prolazu okrenuo da ga osmotri. Imao je samo jedno oko, a ono je bilo crveno. Na mestu drugog bila je prazna duplja, poklon koji je dobio od Ljutog Čelika na Rujnotravnom polju. A ipak se Danku činilo da oba oka gledaju pravo kroz njega, u samu njegovu dušu.

Uprkos jari, od te uspomene se stresao. „Ser?“, doviknu Jaje. „Loše ti je?“

„Nije“, odgovori Dank. „Vruće mi je i žedan sam kao i one tamo.“ Pokazao je ka polju pored drumca, gde su nizovi tikava venuli na vrežama. Babin zub i čuperci đavolje trave još su opstajali uz put, ali usevi nisu prošli ni izbliza tako dobro. Dank je tačno znao kako je tikvama. Ser Arlan je govorio kako nijedan vitez lotalica nikada ne mora da putuje žedan. „Sve dok ima kacigu da u nju hvata kišu. Kišnica ti je, momče, najbolje piće na svetu.“ Starac međutim nikada nije video leto nalik na ovo. Dank je kacigu ostavio u Postojanu. Bila je preteška i prevruća, a nije bilo kiše koju bi njom hvatao. *Šta vitez lotalica da radi kada je jara preteška za lutanje?*

Možda će se malo zagnjuriti kada stignu do potoka. Osmehnuo se pomislivši koliko bi samo to prijalo, uskočiti pravo u vodu pa izroniti mokar i nasmejan dok mu voda lije niz obraze, umršenu kosu i tuniku splepljenu za kožu. Jaje će možda takođe hteti da se potopi, mada je dečak izgledao sveže i suvo, više prašnjav nego znojav. On se nikada nije mnogo znojio. Voleo je vrućinu. Po Dorni je išao go do pojasa i postao je mrk kao Dornjani. *To je njegova zmajska krv*, rekao je Dank sebi. *Ko je čuo za znojavog zmaja?* On bi najradije skinuo svoju tuniku, ali mu to ne bi priličilo. Vitez lotalica može da jaše i go-golcat ako mu se tako prohte; on ne može da osramoti nikoga do sebe samog. Drugo je kada si zakleo svoj mač nekome na vernost. *Kada prihvatiš meso i medovinu nekog gospodara, sve što uradiš odražava se na njega*, govorio je nekada ser Arlan. *Uvek čini više nego što se od tebe očekuje, nikada manje. Nikada ne zaziri ni od kakvog posla ili izazova. A iznad svega, nikad nemoj da osramotiš gospodara koga služiš.* U Postojanu su „meso i medovina“ značili piletina i pivo, ali se i sam ser Justas isto tako jednostavno hranio.

Dank nije skinuo tuniku i nastavio je da se kuva.

Ser Benis od Mrkog štita čekao je na starom daščanom mostu. „Znači vratio si se!“, doviknuo je. „Toliko te nije bilo da sam mislio da si zbrisao sa srebrom matorog.“ Benis je sedeo na svom čupavom konjčetu i žvakao gužvu kiselišća, zbog čega su mu usta izgledala kao da su puna krvi.

„Morali smo da idemo sve do Doska da nađemo vino“, reče mu Dank. „Sipe su poharale Mali Dosk. Odneli su blago, odveli žene i spalili pola onog što nisu odneli.“

„Taj Dagon Grejdžoj vapi za vešalima“, reče Benis. „Samo ko će da ga obesi? Jesi video matorog Štipaljku Pejta?“

„Rekli su nam da je mrtav. Gvozdentrođeni su ga ubili kada je pokušao da ih spreči da mu odvuku kćerku.“

„Sedam mu krvavih paklova.“ Benis okrenu glavu pa pljunu. „Jednom sam video tu kćerku. Nije vredna da zbog nje čovek strada, ako mene pitaš. Ta gluperda Pejt mi je dugovao pola srebrnjaka.“ Mrki vitez je izgledao baš kao kada su pošli; još i gore, a tako je i mirisao. Svakog dana je na sebi imao istu odeću: smeđe čakšire, bezobličnu tuniku od grubog sukna, čizme od konjske kože. Kada bi obukao oklop, prebacio bi široki smeđi ogrtač preko zarđale verižnjače. Pojas za mač mu je bio traka od iskuvane kože, a njegovo lice puno bora moglo je biti sazdan od istog. *Glava mu liči na jednu od onih sparušenih tikava pored kojih smo prošli.* Čak su mu i zubi bili mrki, ispod desni crvenih od kiselišća koje je voleo da žvaće. Jedino su se oči isticale u svem tom smeđem moru; bile su bledozelene, škiljave i sitne, usađene nablizu, zlobno su svetlucale. „Samo dve bačve“, primetio je. „Ser Ništarija je tražio četiri.“

„Dobro da smo i dve našli“, reče Dank. „Suša je stigla i u Senicu. Čuli smo da grožđe sparušeno visi s loze, a Gvozdentrođeni haraju...“

„Ser?“, upade Jaje. „Nema više vode.“

Dank je bio toliko usredsređen na Benisa da nije primetio. Pod iskrivljenim drvenim daskama mosta ostali su samo pesak i kamenje. *To je čudno. Potok je bio plitak kad smo pošli, ali je svejedno tekao.*

Benis se nasmeja. On je imao dve vrste smeha. Ponekad je kreštao kao kokoška, a ponekad je njakao glasnije od Jajetove mazge. Ovo mu je bio kokošji smeh. „Izgleda da je presušio dok te nije bilo. 'Oće to tako kada je suša.“

Dank je bio pometen. *Pa, sada ništa od gnjuranja.* Skočio je na zemlju. *Šta će se desiti s usevima?* Pola bunara u Hvatu je presušilo, a sve reke su silno opale, čak i Crnobujica i silna Vijugavica.

„Gadna ti je to stvar, voda“, reče Benis. „Jednom sam popio malo, pa sam se izbljuvô kô lasica. Vino je bolje.“

„Nije za ovas. Nije za ječam. Nije za mrkvu, luk, kupus. Čak i grožđu treba voda.“ Dank odmahnu glavom. „Kako je mogao tako brzo da presuši? Nije nas bilo samo šest dana.“

„Nije u njemu uopšte bilo mnogo vode, Dank. Nekada sam mogao da ispišam dublji potok od ovoga.“

„Ne *Dank*“, reče Dank. „To sam ti već rekao.“ Pitao se zašto se uopšte trudi. Benis je imao pogan jezik i voleo je da se ruga. „Zovem se ser Dankan Visoki.“

„A ko te tako zove? Ovo tvoje ćelavo štene?“ Pogledao je Jaje i nasmejao se kokošnjim smehom. „Viši si nego kad si služio Grošdrva, ali meni još izgledaš kao pravi pravcati *Dank*.“

Dank protrlja potiljak pa se zagleda u kamenje. „Šta da radimo?“

„Ondesite vino kući i recite ser Ništariji da mu je potok presušio. Bunar u Postojanu još ima vode, neće žeđati.“

„Nemoj da ga zoveš Ništarija.“ Danku je stari vitez bio drag. „Pod njegovim krovom spavaš, pokaži malo poštovanja.“

„Ti ga poštuješ za nas obojicu, Dank“, reče Benis. „Ja ću da ga zovem kako hoću.“

Srebrnastosive daske snažno zaškripaše kada Dank stupi na most, da namršteno osmotri pesak i šljunak ispod. Video je da među kamenjem sija nekoliko smeđih barica, nijedna veća od njegove šake. „Tu i tamo ima mrtvih riba, vidiš?“ Njihov smrad ga je podsetio na mrtve ljude s raskršća.

„Vidim ih, ser“, reče Jaje.

Dank skoči dole u korito, čučnu i okrenu kamen. *Odozgo suv i topao, odozdo vlažan i blatan.* „Voda je nedavno presa-hla.“ Ustao je i bacio kamen postrance na obalu, gde je udario u okrunjeni ispust i digao oblačić suve smeđe zemlje. „Tlo je uz obale ispucalo, ali je u sredini mekano i blatno. Ove ribe su juče bile žive.“

„Budalina Dank, tako te je Grošdrvo nekada zvao, sad se sećam.“ Ser Benis ispljunu grudvu kiselišća na kamenje. Sijala je na suncu, crvena i sluzava. „Budaline ne bi smele mnogo da misle, zaboće ih prazna glava.“

Budalina Dank, tup kao topuz. Kada je ser Arlan izgovarao te reči, to je bilo s naklonošću. On je bio dobar čovek, čak i kada ga je grdio. U ustima ser Benisa od Mrkog štita zvučale su drugačije. „Ser Arlan je umro pre dve godine“, reče Dank, „a mene zovu ser Dankan Visoki.“ Osećao je silan poriv da zakuca pesnicu u lice mrkog viteza i razbije te crvene i trule zube u komadiće. Benis od Mrkog štita možda jeste bio opasan borac, ali je Dank bio stopu i po viši od njega a i mnogo teži. Neka bude budalina, ali je i krupan. Ponekad mu se činilo da je glavom udario u pola dovratka u Vesterosu, da ne spominjemo svaku gredu u svakoj krčmi od Dorne pa do Vrata. Jajetov brat Emon ga je izmerio u Starigradu i ustanovio je da mu do sedam stopa nedostaje tek palac, ali

to je bilo pre pola godine. Od tada je možda još porastao. Dank je za rast bio veoma darovit, govorio je nekada stari.

Vratio se do Groma i ponovo uzjahao. „Jaje, nastavi u Postojan s vinom. Ja ću da vidim šta se desilo s potokom.“

„Potoci svaki čas presušuju“, reče Benis.

„Samo hoću malo da pogledam...“

„Kao što si pogledao ispod onog kamena? Ne bi trebalo da guraš nos ispod kamenja, budalino. Nikad se ne zna šta će ispod da izgamiže. U Postojanu nas čekaju meke slamarice. Skoro svakog dana ima jaja, a nema mnogo posla sem da se sluša ser Ništarija dok pripoveda o tome kako je nekada bio silan. Pusti to, kad ti kažem. Presušio potok i gotovo.“

Za Danka se svašta moglo reći, ali da nije tvrdoglav – nikako. „Ser Justas čeka vino“, rekao je Jajetu. „Reci mu kuda sam otišao.“

„Hoću, ser.“ Jaje cimnu Meštru uzde. Mazga mrdnu ušima, ali smesta ponovo pođe. *Hoće da skine bačve vina s grbače.* Dank nije mogao da krivi živinče.

Potok je tekao na severoistok kada je tekao, tako da je on okrenuo Groma na jugozapad. Nije prejahao ni deset koraka kada ga je Benis sustigao. „Bolje da pođem s tobom, da ne završiš na vešalima.“ Gurnuo je novi kiselist u usta. „Pored onog šumarka peščanih vrba čitava desna obala je zemlja pauka.“

„Držaću se naše obale.“ Dank nije želeo nevolje s Gospom od Studenog šanca. U Postojanu su se o njoj pričale ružne priče. Zvali su je *Crvena Udovica*, zbog muževa koje je poslala pod zemlju. Stari Sem Grba je govorio da je ona veštica, trovačica i još gore. Pre dve godine je poslala svoje vitezove preko potoka da uhvate jednog čoveka Ozgrejevih zato što je krao ovce. „Kada je moj gospodar odjahô u Studeni šanac da ga traži nazad, rekli su mu da ga potraži dole na dnu šanca“,

bio je rekao Sem. „Zašila je sirotog Dejka u džak s kamenjem pa ga potopila. Posle toga je ser Justas uzô ser Benisa u službu, da nam se ti pauci ne šire po zemlji.“

Grom je sporo, mirno koračao pod paklenim suncem. Nebo je bilo plavo i surovo, bez jednog jedinog oblačka. Korito potoka vijugalo je oko kamenitih brežuljaka i tužnih vrba, kroz gola smeđa brda i polja s mrtvim i umirućim žitom. Sat uzvodno od mosta izjahali su na rub male šume Ozgrejevih zvane Votova šuma. Zelenilo je iz daljine delovalo primamljivo i ispunilo je Dankovu glavu mislima o senovitim dolinama i žuboru potoka, ali kada su stigli do drveća, videli su da je suvo i čvornovato, poleglog granja. S nekih velikih hrastova opadalo je lišće, a pola borova postalo je smeđe kao ser Benis, okruženo prstenovima mrtvih iglica. *Sve gore od goreg, mislio je Dank. Jedna iskra, i ovo ima da bukne kao suvarak.*

Zasad je, međutim, umršeni čestar uz Zelen-zlatnu vodu još bio gust od bodljikavih puzavica, kopriva i umršenog belog bršljana i mladih vrba. Umesto da se probijaju kroz njega, prešli su suvo korito na stranu Studenog šanca, gde su stabla iskrčena radi pašnjaka. Među spečenom smeđom travom i izbledelim poljskim cvećem paslo je nekoliko ovaca crnih gubica. „U životu nisam vidô životinju gluplju od ovce“, primeti ser Benis. „Misliš da su ti neki rod, budalino?“ Pošto mu Dank ne odgovori, ovaj se ponovo nasmeja kokošnjim smehom.

Polu lige južnije naišli su na branu.

Nije bila velika kakvih ima, ali izgledala je jaka. Preko potoka su, od obale do obale, izgrađene dve snažne drvene prepreke, od debala na kojima se još videla kora. Prostor između njih ispunjen je kamenjem i zemljom i snažno utaban. Iza brane se tok polako dizao uz obale i prelivao u jarak usečen u polje gospe Veber. Dank ustade u uzengijama da